

Bris yttrande över utkast till lagrådsremiss gällande ”Nya möjligheter att bekämpa onlinerekrytering”, Ds 2026:1

Bris yttrande utgår från barnkonventionen och FN:s barnrättskommittés allmänna kommentarer, här särskilt nummer 24 om barnets rättigheter i det straffrättsliga systemet, samt barnrättskommitténs rekommendationer till Sverige. Yttrandet bygger vidare på en barnsyn som utgår från att barns rättigheter är okränkbara och gäller lika för alla barn.

Bris ställningstagande

Bris **tillstyrker** att det införs en lag om avlägsnande av rekryteringsinnehåll.

Bris **tillstyrker** att Polismyndigheten utses som behörig myndighet att utfärda förelägganden om avlägsnande.

Bris **tillstyrker** att pliktsubjektet för avlägsnandeföreläggandet ska vara värdtjänstleverantören.

Bris **tillstyrker** att föreläggandet ska uppfylla de krav som följer av art 9.2 DSA.

Bris **tillstyrker** att en avlägsnandeorder måste verkställas så snart som möjligt och senast inom en timme från mottagandet av föreläggandet.

Bris **tillstyrker** att ett avlägsnandeföreläggande får förenas med en sanktionsavgift.

Bris har ingen invändning mot den föreslagna tiden för ikraftträdande.

Bris övergripande synpunkter

Av utredningen framgår att det primära syftet med det nya lagförslaget är att hindra att barn, via nätet, rekryteras att begå grova våldsbrott för den organiserade brottslighetens räkning. Att barn involveras och utnyttjas i kriminella nätverk är en av samhällets största utmaningar som måste motverkas skyndsamt. För att motverka dagens utveckling är det särskilt angeläget att hindra nyrekryteringen till de kriminella grupperingarna. Det menar Bris i grunden handlar om att tidigt motverka sårbarhet hos barn. De barn som rekryteras att begå grova våldsbrott uppstår inte i ett vakuum. Under de senaste åren har Bris haft ett ökat antal stödsamtal med barn som involverats i kriminalitet. Dessa barns berättelser vittnar ofta om tidig utsatthet under uppväxten. Om egen våldsutsatthet, bortvända vuxna, skolmisslyckanden och avsaknad av samhällets insatser eller att ha fått insatser alltför sent. Detta menar Bris synliggör varför det primära fokuset i kampen mot gängkriminalitet måste ligga på det förebyggande arbetet - tidig upptäckt, tidiga insatser och rätt insatser.

Med det sagt vet Bris att rekrytering av barn till kriminella nätverk och involvering i andra brottsliga sammanhang, i allt större utsträckning sker i den digitala miljön. Samtidigt är Bris uppfattning att värdtjänstleverantörerna inte fullt ut ser det stora ansvar de bär för vad som publiceras på deras plattformar. Det arbete plattformarna idag gör på frivillig basis för att motverka förekomsten av olämpligt eller olagligt innehåll är inte tillräckligt. Av den anledningen ser Bris det som välkommet att det införs en lagstiftning som på ett mer effektivt sätt kan förhindra förekomsten av rekryteringsinnehåll på de digitala plattformarna.

Bris synpunkter över utredningens förslag, i valda delar

4.1 En ny lag om avlägsnande av rekryteringsinnehåll

Onlinerekryteringen har kommit att bli en central del i de kriminella nätverkens modus. Plattformarna används för att identifiera sårbara barn, normalisera och glorifiera kriminalitet, skapa lojalitet och beroende och att få barn att åta sig att begå våldsbrott för gängens räkning. Detta medför en typ av digital utsatthet som barn har rätt att skyddas ifrån. Som förts fram ovan menar Bris att de möjligheter som idag finns för att förmå plattformarna att självmant avlägsna rekryteringsinnehåll inte är tillräckliga. Ofta kan rekryteringsinnehåll ligga uppe på de digitala plattformarna under lång tid och spridningen kan ske snabbt. Bris ser därför att ett lagstadgat krav på skyndsamt borttagning kan vara ett effektivt sätt att motverka att barn exponeras för skadligt och olagligt rekryteringsinnehåll.

4.2 Vilket rekryteringsinnehåll ska omfattas

Likt resoneras kring i utredningen ser Bris att det behöver finnas en tydlig avgränsning för vilken typ av rekryteringsinnehåll som kan träffas av ett avlägsningsföreläggande. Att tillämpningsområdet nyförelås avgränsas till brott med minst två års fängelse i straffskalan ser Bris dock kan medföra att annan brottslighet, där ett föreläggande skulle vara effektivt, faller utanför regleringens omfattning. Till exempel innebär det att lagstiftningen inte nödvändigtvis omfattar rekryteringsförsök som avser barnpornografibrott. Samtidigt som det är välkänt att det är en utbredd problematik i den digitala världen. Likt utredningen konstaterar förekommer det ofta i mer stängda forum, men det förekommer även i öppna sammanhang. Då hade det varit önskvärt att Polismyndigheten kunde förelägga plattformarna att med samma skyndsamhet avlägsna sådant innehåll.

5.1 Föreläggande om avlägsnande ska riktas till en värdtjänstleverantör

Bris delar uppfattningen om att det är värdtjänstleverantören som ska vara pliktsubjekt för föreläggandet. Utöver att det är det mest praktiskt försvarbara tydliggör det att det är tjänstleverantörerna som bär det yttersta ansvaret för vad som publiceras på deras plattformar. Att lagstiftningen är utformad på det sättet, i kombination med sanktionsmöjligheter, ser Bris förhoppningsvis även kan öka incitamentet för tjänstleverantörerna att arbeta mer proaktivt för att tillförsäkra att olagligt och olämpligt innehåll inte publiceras på deras plattformar.

5.3 Avlägsnande av rekryteringsinnehåll

Bris välkomnar att lagstiftningen innehåller en tydlig snäv tidsangivelse inom vilken rekryteringsinnehållet måste avlägsnas. Likt konstateras ovan är det idag vanligt förekommande att olagligt material finns publicerat på en plattform under lång tid och därmed potentiellt exponeras för många barn. Ska lagstiftningen vara effektiv måste det ställas krav på skyndsamhet, vilket Bris menar uppfylls genom det föreslagna kravet.

För lagstiftningens fulla effekt delar Bris vidare bedömningen att rekryteringsinnehållet ska avlägsnas eller göras oåtkomligt utan begränsning till visst territoriellt område.

7.1 Behörig myndighet ska kunna besluta om en sanktionsavgift

Redan idag finns det möjlighet för Polismyndigheten att förmå plattformarna, att på frivillig väg, avlägsna visst innehåll. Den möjligheten anses dock vara otillräcklig och i dialog med Bris har Polismyndigheten gett uttryck för att det idag finns stora variationer mellan hur väl plattformarna hörsammar en uppmaning om avlägsnande. Enligt Polismyndigheten beror detta delvis på att avlägsnandet bygger på frivillighet och just att det saknas möjlighet till sanktioner. Av den anledningen ser Bris det som behövt, för lagstiftningens effektivitet, att Polismyndigheten även ska ges möjlighet att fatta beslut om en sanktionsavgift.

Då tjänsteleverantörerna varierar i storlek och omfattning samt att överträdelserna kan skilja sig åt delar Bris bedömningen att sanktionsavgiftens storlek ska kunna beslutas utifrån den givna plattformen och den givna situationen. För behovet av förutsebarhet ser Bris det dock som positivt att lagstiftningen slår fast en ram inom vilken sanktionsstorleken får bestämmas.

Att Polismyndigheten får besluta om ekonomiskt kännbara sanktionsavgifter menar Bris även ger plattformarna ett ökat incitament för att arbeta mer preventivt mot förekomsten av olagligt och förhoppningsvis olämpligt innehåll, vilket är positivt.

11. Konsekvenser

Det konstateras att den nya lagstiftningen kommer medföra en ökad arbetsbelastning hos Polismyndigheten. Det kommer krävas resurser för bland annat upptäckt, utfärdande av föreläggande, uppföljning och omhändertagande av rekryteringsinnehåll. Samtidigt konstateras det i utredningen att kostnadsökningen inte kan förväntas vara större än att de ryms inom ramen för Polismyndighetens befintliga ekonomiska anslag. Det görs dock ingen närmare analys kring den slutsatsen. Bris ser en risk i att det kommer saknas tillräckliga resurser för att lagstiftningen ska få tilltänkt genomslag och menar att det är något som hade behövt analyseras närmare.

Avslutande kommentar

Som framgår ovan ställer sig Bris inte emot att den föreslagna lagstiftningen införs för att motverka den öppna digitala rekryteringen. Det är dock avgörande att det finns en medvetenhet om att det i sig inte innebär att rekryteringen av barn till kriminella nätverk kommer upphöra. Lagstiftningen kommer endast träffa rekryteringen som sker i öppna forum och likt konstateras i utredningen förekommer såväl rekrytering som planering av brottslighet i stor utsträckning även i stängda forum. Därtill menar Bris att nätverken kommer att hitta andra sätt att nå unga förövare i den digitala världen. Även om onlinerekryteringen har ökat förekommer det fortfarande rekrytering och av barn i den fysiska världen.

Det behöver givetvis finnas verktyg för att hindra att barn rekryteras in i kriminalitet. Likt Bris fört fram ovan är dock det helt avgörande att samhället prioriterar insatser som förebygger den sårbarhet hos barn som är en grundbult till att de överhuvudtaget är rekryteringsbara. Det gäller oavsett om rekryteringen sker i den digitala eller fysiska miljön.

Föredragande i ärendet har varit Bris barnrättsjurist Julia Högberg.

Maria Frisk, Generalsekreterare